

3. EKKLESIOLOGIE

As die koninkryk van God dan die fokuspunt van die Skrif is, wat het dit te sê vir die manier waarop die kerk van Christus hier op aarde moet funksioneer? Daarop moet nou 'n antwoord gesoek word.

In hierdie studie word van die aanname uitgegaan dat daar 'n noue verband tussen God se Koninkryk en kerk-wees is. Wat hierdie verband is, moet nou beantwoord word. Wat word bedoel as gepraat word van kerk-wees of gemeente-wees in die lig van die koninkryk van God? Om van die koninkryk van God te praat is volgens Padilla om van God se verlossingsplan vir die hele skepping te praat en tegelyk ook van die historiese roeping wat die kerk in dié verband het, hier en nou “between the times”. Hy voeg by: “The mission of the church, therefore, can be understood only in light of the kingdom of God.” (vgl Padilla 2010:199).

Met die missiologiese hermeneutiek as uitgangspunt (vgl by 6.1) word die kerk hier omskryf as “the community of the kingdom in which Jesus is acknowledged as Lord of the univers and through which, in anticipation of the end, the kingdom is concretely manifested in history.” (Padilla 2010: 202) Daarmee word 'n onlosmaaklike verband tussen die koninkryk van God en die bestaan van die kerk gelê. Met ander woorde, dit is daardie mense wat deur geloof in Jesus Christus met God versoen is en wat mekaar ondersteun om deur die krag van die Heilige Gees al meer in geloofsgehoorsaamheid toe te neem sodat God se heerskappy en koninkryk gestalte kan kry oor die ganse skepping tot verheerliking van sy Naam. “The New Testament presents the church as the community of the kingdom in which Jesus is acknowledged as lord of the universe and through which, in anticipation of the end, the kingdom is concretely manifested in history.” (Padilla 2010:202). Wright sluit hierby aan deur te sê: “The Christian community is both a sign and a promise of God’s coming liberation. We are the presence of God’s liberating kingdom in a broken world.” (Wright 2011: loc 2103-5).

Die verskil tussen die koninkryk van God in die Ou Testament en in die Nuwe Testament lê daarin dat die belofte van die koms van God se koninkryk in die Ou Testament in die Nuwe Testament vervul word tree in die fisiese koms van Jesus Christus. In Mark 1:15 verklaar Jesus: “*Die tyd het aangebreek, en die koninkryk van God het naby gekom. Bekeer julle en glo die evangelie.*” Daarmee bedoel Hy dat die Koninkryk van God sigbaar geword het deur die verkondiging van die Goeie nuus en ook in die wonderdade wat daarmee gepaard sou gaan. Sy woorde impliseer: (1) dit is nuus van historiese betekenis (dat Jesus gekom het); (2) dit is nuus wat van publieke belang is; (3) dit is nuus wat verband hou met die vervulling van 'n Ou Testamentiese profesie; (4) dit is nuus wat

mense oproep tot bekering en geloof; (5) dit is nuus wat verband hou met die vorming van nuwe gemeenskap met 'n missionale roeping. (vgl Padilla 2010:202).

Die kerk is dus die gemeenskap wat tot stand gekom het deur die koninklike krag van Jesus deur die werking van die Heilige Gees met die oog daarop om God in hierdie wêreld te verteenwoordig. "In God's kingdom, humans get to reflect God at last into the world, in the way they were meant to. They become more fully what humans were meant to be. That is how God becomes king. That is how Jesus goes to work in the present time." (Wright, NT 2011:213).

Na Jesus se hemelvaart en die uitstorting van die Heilige Gees op Pinksterdag, word die kerk toegerus met krag, nie net om die Evangelie te verkondig nie, maar ook om deur baie wondertekens God se koninkryk wat reeds gekom het, onder alle mense in die wêreld gestalte te laat kry (Hand 2:42-44; vgl Padilla 2010:205). "The church-in-mission is, primarily, the local church everywhere in the world." (Bosch 1991:378). Bosch toon aan dat hierdie verskynsel vir baie jare en selfs eeue, veral in die Rooms Katolieke Kerk nie aan die orde van die dag was nie. Selfs hierdie kerk het egter sedert die tweede helfte van die twintigste eeu tot die besef gekom dat "the universal church actually finds its true existence in the local churches; that these, and not the universal church, are the pristine expression of church." (Bosch 1991:380).

Twee aspekte van gemeente-wees is hier van groot belang: die gemeente is eerstens die versorgingsoord waar gelowiges vir mekaar verantwoordelikheid neem met die oog op geestelike en persoonlike versorging. Hierin moet die leiers in die gemeente die gelowiges ondersteun en begelei. Ef 4:11 en 12 spel hierdie aspek duidelik uit: "En dit is die "gawes" wat Hy "gegee het": apostels, profete, evangeliste, en herders en leraars. Sy doel daarmee was om die gelowiges toe te rus vir hulle diens en vir die opbou van die liggaam van Christus." Tweedens ontvang die gelowiges gesamentlik en elkeen afsonderlik God se missionale opdrag aan die kerk om in hierdie wêreld op alle moontlike maniere deur woord en daad God se koninkryk gestalte te gee met die oog op die verheerliking van God. Tereg merk Balia en Kim op: "The emphasis of the old mission paradigm on the rational comprehension of truth, and as a result the prioritizing of verbal proclamation in witnessing to Christ, has widened to a more holistic understanding of mission in our days, thus adding a more spiritual element to our mission." (Balia and Kim 2010:25). In 'n verslag wat voor die Algemene Sinode van die NGK in 2004 gediën het, is opnuut besin oor die begrip **Missio Dei**. "Die kerk se roeping is nie in die eerste plek om te stuur nie, maar om opgeneem te word in en deelhebber te wees van God se sending na die wêreld." (Agenda van die Algemene Sinode 2004:35). So word die kerk en met name die plaaslike gemeente nie doel op sigself nie, maar instrument in God se sending in die wêreld. Dit

gaan nie primêr om wat die gemeente doen nie, maar om wat die gemeente is. “In hierdie proses het die klem ook verskuif vanaf die institusionele kerk na die plaaslike vergestaltung van die liggaam van Christus en van die sinode na die plaaslike gemeente. Watter roeping het die plaaslike gemeente as gestuurde gemeente?” (Agenda van die Algemene Sinode 2004:35).

Bosch verwoord hierdie twee aspekte van kerk-wees soos volg: “Incorporation into the Christ-event moves the individual believer into the community of believers. The church is the place where they celebrate their new life in the present and stretch out to what is still to come” (Bosch 1991:144).

Om ’n eietydse bedieningstrategie vir die gemeente te formuleer, is dit van uiterste belang om onderskeid te tref tussen die wese van die kerk en die welwese van die kerk. Dit wat die wese van die kerk uitmaak, moet te alle tye as basis vir die bediening geld terwyl dit wat tot die welwese van die kerk behoort nooit verhef mag word tot norm van kerk-wees nie. Wanneer dit gebeur, loop die kerk die gevaar om irrelevant vir sy tyd te word.

In hierdie opsig formuleer Joubert dit skerp deur te sê:

“Die kerk is Christologies begrond. Anders gestel, Christus is die kerk se enigste oorsprong, inhoud én gerigtheid... Kortom, die wesensaard van die kerk staan by mense se lewensverbintenis aan Jesus. Hy is die Here van elkeen wat Petrus se belydenis agterna sê en dit van harte uitleef... Die kerk kan bestaan sonder formele eredienste, leraars, ampte en geboue, al dink party mense dis onmoontlik. Ekklesia is gewone mense met ’n lewende belydenis oor Jesus... Kerk is nooit ’n individualistiese ding nie. Maar dis ook nie per se skaregedrewe, ampsgedrewe of ’n kultiese gebeurtenis - twee of drie volgelinge van Jesus wat saam is, is oorgenoeg vir Ekklesia om te begin gebeur. Ekklesia is die saamgroepering van gewone mense wat Jesus navolg, met die doel om die koninkryk van God te laat kom. Die eintlike saak is die koninkryk, nooit die Ekklesia nie. Kerk is altyd in diens van koninkryk. Gelowiges moet God se koninklike agenda bevorder. Dit is die enigste bestaansdoel van die Ekklesia.” (Joubert, S 2009:133-136).

3.1 Bybelse woorde vir kerk/gemeente

Die drie woorde wat in die Bybel gebruik word om die geloofsgemeenskap van die volk aan te dui is *qahal*, *’ēdā* en *ekklésia*. In die 1983 Afrikaanse Bybelvertaling word eersgenoemde twee woorde meesal met vergadering vertaal. Die woord *qahal* beteken waarskynlik die byeengeroepe vergadering. “Gewoonlik word die woord gemeente gebruik vir hulle wat die Here aanbid, die tempel gemeente. Vergadering is dan die politieke gemeenskap, wat die gemeente insluit.” (Gispen et al 1998, c1977:Electronic Ed). *Qahal*

en 'ēdā is tog wyer begrippe as ekklésia. Volgens die Enhanced Strongs Lexicon kom die woord ekklésia 118 keer in die NT voor. (Strong 1996:Electronic Ed, G1577). Hiervan vertaal die Authorized Version dit 115 keer met “church” en 3 keer met “assembly” (Strong 1996: Electronic ed, G1577). Die 1983 Afrikaanse Bybel vertaal die Griekse woord *ekklésia* deurgaans met “gemeente” en nie met Kerk nie. Dit word gedoen om die leser nie aan 'n algemene kerk nie, maar aan 'n plaaslike kerk (gewoonlik gemeente genoem) te laat dink. So bv. Gal 1:1-2 “Van Paulus, 'n apostel, en van al die broers wat by my is. Dat ék 'n apostel is, dank ek nie aan mense nie. Ek is ook nie deur 'n mens aangestel nie, maar deur Jesus Christus en deur God die Vader wat Hom uit die dood opgewek het. Aan die gemeentes in Galasië.” Gispén wys daarop dat “Hoewel toegegee moet word dat die woord Ekklesia dikwels 'n plaaslike gemeente aandui, word dit tog ook vir die algemene kerk gebruik, Ef. 1:22, en dan lei die vertaling tot misverstand.” (Gispén et al 1998, c1977:Electronic Ed).

Die gemeente/kerk is daardie groep gelowiges wat deur die Here uitgeroep is uit die mense op aarde om aan Hom gehoorsaam te lewe en Hom te verheerlik. Die Septuaginta het die woord “*qahal*” in die Ou Testament deurgaans met die woord “Ekklesia” vertaal. Aanvanklik is die woord in die volksmond gebruik om die byeenkoms van die manlike inwoners van 'n stad of dorp aan te dui waar hulle sake rakende die dorp/stad bespreek. (Bosch 1991:165)

'n Onlosmaaklike deel van hierdie groep gelowiges is dat hulle gereeld saamkom om God liturgies te loof en aanbid en deur die Woord van God geestelik gevoed te word. Bosch meen dit is veelseggend dat die Nuwe Testamentiese kerk nie “sinagoge” in navolging van die Joodse tradisie genoem is nie, maar wel “Ekklesia”. “The believers simply “gather” (cf 1 Cor 11:17, 18, 20, 33, 34; 14:23, 26), mostly in private homes. Indeed, the household may be regarded as the basic unit in the establishment of Christianity in any city.” (Bosch 1991:468) Op dieselfde trant sê Heyns: “In die kerk gaan dit om mense - mense wat as sondaars tot geloof in Jesus Christus gekom het en wat deur Hom in 'n byeenkoms saamgebring word waar hulle luister na die amptelike verkondiging van die Woord en waar hulle hulle nuutgevonde heil in kultiese handeling belewe.” (Heyns 1977:20). Vir dié doel word daar selfs aan die gemeente 'n groep leiers as geskenke gegee om die gelowiges op te bou in hulle geloof en hulle te begelei tot geestelike volwassenheid sodat elkeen sy Godgegewe funksie kan vervul om so die liggaam van Christus op te bou (Ef 4).

Dit is egter nie 'n menslike instelling nie, maar het ten diepste sy oorsprong aan God te danke. As hier dus sprake is van 'n keuse, dan is dit God wat vir hom mense kies en aan hulle die voorreg gee om sy kerk op aarde te wees.

“This fact is important to stress because of a prevalent view that the church is essentially a human institution, one of the many forms of human association. Of course, the church is made up of people, but according to the Scriptures, for all its human composition, the origin does not rest in man but in God and His purposes.”
(Williams 2010:[Online], besoek op 4 Maart 2011)

Wanneer Paulus aan die gemeente in Efese skryf, is dit opvallend dat hy nie die gemeente bedank vir wat hulle doen en is nie, maar dat hy aan God die dank bring vir die gemeente se geloof en ondersteuning in die werk van die Here. Hy sê in Ef 1:13 “Deur Christus het ook julle deel geword van die volk van God toe julle die waarheid wat aan julle verkondig is, die evangelie van julle verlossing, gehoor en tot geloof gekom het. In Christus het die Heilige Gees wat deur God belowe is, julle as die eiendom van God beseël.” Daarom verse 15 en 16: “Daarom, vandat ek gehoor het van julle geloof in die Here Jesus en van julle liefde vir al die gelowiges, hou ek ook nie op om God vir julle te dank nie.” Ons moet dus mooi verstaan dat wanneer oor die kerk of gemeente gepraat word, het ons met God se herskeppingswerk te doen en nie met mensewerk nie. Hy (Paulus) sê vir hulle dat hy Gó d d a n k vir húlle. Dit is immers deur God se toedoen dat hulle glo. Dit bring mee dat ons altyd sal moet seker maak dat ons verstaan wat God se bedoeling met hierdie skepping van hom is. Na 'n inleidende uiteensetting van die brief van Paulus aan die Efesiërs vat Deffinbaugh die hele geskrif saam deur te sê: “The glory of God is not only the motivation, but the goal of God’s sovereign work among men. There is no more majestic theme, no more noble pursuit than the glory of God.” (Deffinbaugh, <http://bible.org/seriespage/uniqueness-ephesians-among-epistles>, besoek op 14 Feb 2012).

Die ander Griekse woord wat in Afrikaans vertaal word met “Kerk” is die woord “kuriaké” wat letterlik beteken “die Here s’n of dit wat aan die Here behoort.” (vgl Zodiates 2000, c1992, c1993: G2960 (electronic ed.)). Hierdie woord kom slegs voor in 1 Kor 11:20 en Op 1:10. In die eerste geval word dit gebruik om die saamkom van die gemeente rondom die nagmaal aan te dui en in laasgenoemde geval word dit in terme van die dag van die Here gebruik. (Vgl Bromiley 1985:493).

3.2. Bybelse metafore vir kerk/gemeente

Sommige geleerdes meen dat daar meer as tagtig metafore vir die kerk alleen in die Bybel onderskei word. (oa Heyns 1977:42). Die funksie van die metafore is nie om hulleself te verduidelik nie, maar om die werklikheid, in hierdie geval die kerk, wat afgebeeld word, te verduidelik. Dit gaan dus nie om die metafoor as sodanig nie, maar om wat dit probeer duidelik maak. Die kerk word oa genoem: liggaam van Christus (1 Kor 12:27), volk van God (Kol 3:12), uitgeroepenes (1 Kor 1:2), uitverkore geslag (1 Pet 2:9),

kinders (Rom 8:14-17), huis en tempel van God (1 Pet 4:17; 1 Kor 3:16), vriende (Joh 15:15), slawe (Rom 6:12), gesante (2 Kor 5:20), lote van die wynstok (Joh 15:5), skape en kudde (Hand 20:28 & 29), maagd en bruid van Christus (2 Kor 11:2), broers (Luk 8:21), priesterdom (1 Pet 2:9), bywoners en vreemdelinge (1 Pet 2:11), lig (Matt 5:13), sout (Matt 5:15), vissers (Matt 4:19), eerstelinge (Jak 1:18), brief van Christus (2 Kor 3:3) en die kerk as getuies (Hand 1:8) (vgl Heyns 1977:43).

In die metafore word deurgaans aan twee aspekte van kerk-wees aandag gegee naamlik aan die een kant die onderlinge verbondenheid van gelowiges aan mekaar en aan die anderkant die gesamentlike en individuele roeping om missionaal 'n verskil in hierdie wêreld te maak.

Die feit dat in die metafore so baie gemaak word van die gelowiges as groep, bring 'n paar belangrike perspektiewe van kerk-wees na vore wat hier van belang is. Om te glo in Jesus Christus en so deel te wees van die "Liggaam van Christus" (kerk/gemeente) hou die volgende implikasies vir die individu in:

3.2.1. Groepsgebondenheid

In die tyd toe die Bybel geskryf is, het die groepsgebondenheid van die individu 'n geweldige groot rol gespeel (vgl Claassen en Loubser 2010:78-84). Die individu is in 'n familie en gemeenskap as groep gebore en dit sou 'n bepalende rol in die persoon se identiteit speel. As dit 'n groep met aansien en welvaart was, dan het die individu die vrug daarvan ontvang en as dit 'n groep was met skande en armoede, dan was dit ook die individu se lot. Een van die belangrikste take van die individu was dan ook om die eer van die groep waarin hy/sy gebore is, te beskerm en uit te bou. Hierdie identiteit van die groep is van geslag tot geslag oorgedra. Daarom speel die geslagsregisters so 'n belangrike rol omdat dit vertel met wie jy geassosieer word en identiteit aandui eerder as waar jy vandaan kom. Dit was dus eerder karaktersketse of getuigskrifte (vgl Matt 1:1-17 en Luk 3:23-38). Binne die groep was die individu ook geborge. Die groeplede het mekaar se belange op die hart gedra en sekuriteit verseker.

Teen die agtergrond van hierdie sosiale konteks word nou in die Bybel oor die kerk van die Here geskryf. Hier word die standpunt ingeneem dat hierdie groepsgebondenheid deel uitmaak van die wese van die kerk as missionale liggaam in soverre as wat die gelowiges in hulle aanbiddende saamwees God se koninkryk missionaal verkondig ook waar hulle as groep funksioneer wanneer hulle nie saam vergader nie.

"Thus for many Christians the life of the church, expressed dynamically in the Eucharist, is the springboard of the churches' witness to the world. A recognition within ecclesiology that the church is primarily a community of worship, of sacrament and word challenges a secular hierarchical model of church; it reminds us of the

priesthood of all believers, who by their baptism are commissioned 'to proclaim God's marvellous acts' to the world (1 Pet 2:10)." (Balía and Kim 2010:26)

Om deel te vorm van 'n groep beteken nie dat daardie identiteit net bestaan waar die groep saam vergader nie. Wanneer die individuele gelowige daagliks alleen funksioneer oral waar hy/sy beweeg, bly hy/sy nog steeds verteenwoordigend van die groep (kerk). Die feit dat die groep van tyd tot tyd saam vergader, behoort tot die welwese van die kerk en mag nie tot wese verhef word nie. Indien dit sou gebeur, beteken dit dat die kerk slegs bestaan tydens vergadering of byeenkomste. In hierdie verband is die opmerking van Joubert van belang: "Die kerk kan bestaan sonder formele eredienste, leraars, ampte en geboue, al dink party mense dis onmoontlik. Ekklesia is gewone mense met 'n lewende belydenis oor Jesus" (Joubert, S 2009:133).

Om te glo in Jesus Christus beteken dat jy ook deel word van 'n groter geheel. Al is dit so dat elke mens persoonlik in Jesus Christus moet glo (vgl Joh 1:11 & 12 en 3:16-18) en dat niemand anders namens iemand kan glo nie, beteken persoonlike geloof nooit dat jy net 'n individu bly naas 'n klomp ander individuele gelowiges nie. Jy word altyd deel van 'n groter geheel wat saam 'n eenheid vorm. Die beeld wat Paulus in 1 Kor 12 en Rom 12 vir die kerk gebruik, druk hierdie waarheid sekerlik die mooiste uit. Hy sê: "Net soos die liggaam 'n eenheid is en baie lede het, en soos al die lede saam, al is hulle baie, een liggaam vorm, so is dit ook met die liggaam van Christus... Die liggaam bestaan ook nie net uit een lid nie, maar uit baie... Julle is die liggaam van Christus, en afsonderlik is elkeen 'n lid daarvan." (1 Kor 12:12, 14 & 27). Dit is ook opvallend dat hy in die brief aan die Korintiërs van beide die gemeente as geheel (1 Kor 3:9 & 16) en van die individuele gelowige (1 Kor 6:19) sê dat hulle tempels van die Heilige Gees is. Die Heilige Gees maak nie net elke gelowige sy woonplek nie, maar woon ook in die gemeente as groep gelowiges. Daarom is die strewe van elke gelowige nie om so los as moontlik van die gemeente te leer leef nie, maar juis die teendeel naamlik om saam met die ander as hegte eenheid te funksioneer. Hierdie eienskap van kerk-wees moet in die tyd waarin ons leef, waarin die individualisme van die postmoderne samelewing hoogty vier, opnuut weer sterk beklemtoon word.

3.2.2. Afhanklikheid en verantwoordelikheid

Die metafoor waarin die gemeente die liggaam van Christus genoem word (oa 1 Kor 12) beklemtoon twee belangrike fasette van kerk-wees naamlik dat jy tegelyk afhanklik van ander is en ook verantwoordelikheid vir die ander moet aanvaar. Paulus sê: "Die oog kan nie vir die hand sê: 'Ek het jou nie nodig nie.' Die kop kan weer nie vir die voete sê: 'Ek het julle nie nodig nie.' " (1 Kor 12:21) Soos die verskillende liggaamsdele interafhanklik van mekaar is, so is gelowiges van mekaar se ondersteuning interafhanklik. Sou mens dan wil

weet hoe bedoel Paulus nou, dan spel hy dit uit in 1 Kor 12:26 met: “As een lid ly, ly al die lede saam; en as een lid geëer word, is al die lede saam bly.” Die Afrikaanse spreekwoord wat lui “gedeelde vreugde maak dubbele vreugde en gedeelde smart bring halwe smart” is dus op die kerk van toepassing. Juis om hierdie rede lyk alle liggaamsdele nie dieselfde nie en het almal nie dieselfde funksie nie. Die verskeidenheid verseker juis dat die liggaam goed kan funksioneer. Daarom vra Paulus ook die vraag: “As die hele liggaam oog was, hoe sou hy kon hoor? En as die hele liggaam oor was, hoe sou hy kon ruik? Maar nou het God die lede, elkeen van hulle afsonderlik, in die liggaam gevoeg soos Hy dit wou hê. As almal saam net een lid was, hoe sou daar ’n liggaam kon wees?” (1 Kor 12:17-19). Die liggaam funksioneer juis op sy beste as elke deel van die liggaam optimaal funksioneer (Ef 4:15-16). In dié verband is dit ook nodig om te onthou dat die Here besluit het wat elke liggaamsdeel se funksie sou wees. So is dit ook met die kerk. God gee vir elke gelowige ’n stel gawes om mekaar mee te bedien. Die gelowige kies nie watter gawe hy/sy wil hê nie. God besluit self en deel uit volgens sy keuse. Die gelowige moet net daarvan bewus word en dit ontdek en benut in diens van ander gelowiges sodat die kerk van Christus ten volle uitgebou kan word (vgl 1 Kor 12:28-30; Rom 12:4-8). Hierdie onderlinge versorging van mekaar was vir Paulus ’n baie belangrike saak. Daarom moedig hy die gemeentes gedurig aan om mekaar te bemoedig. So bv in 1 Tes 5:10: “Praat mekaar moed in en versterk mekaar dan met hierdie woorde, soos julle trouens reeds doen.” Ter wille hiervan het God juis ook aan die gemeente leiers met verskillende opdragte gegee sodat die gelowiges vir elkeen se funksie in die gemeente opgebou kan word (Ef 4:12-16). Gelowiges kan nie sonder mekaar nie. Daarom is deelwees van ’n gemeente so belangrik.

Die onderlinge verbondenheid hou ook verband met die opbou van die kerk van die Here. Dit is opvallend hoeveel klem daar in die Nuwe Testament gelê word op die opbou van die gelowige. Daarmee word gesuggereer dat kerk-wees ’n proses is en nie ’n eindbestemming nie. Elkeen wat tot geloof in Jesus Christus kom, begin daarmee saam met hom op weg gaan. Daarmee word ’n proses begin van groei (Ef 4:14-16), opbou (Ef 1), heiligmaking (1 Pet 1:16), aflê van sonde en opbou deur die Woord van God (1 Pet 2:1-9; Kol 3), vrug dra deur die Heilige Gees (Gal 5:22) en ’n proses van leer liefkry en dien (Fil 1; Kol 3:14). In hierdie proses speel medegelowiges ’n belangrike rol ter ondersteuning (1 Kor 12), aanmoediging en selfs vermaning (1 Tim 5:1; 2 Tim 2:14). “Growth is necessary for human bodies. When a child's body does not grow, he is seriously sick. Growth is just as necessary for our spiritual bodies. When a Christian does not grow spiritually, he is seriously sick. Scripture emphasizes the importance of that growth.” (Chadwell, DW : <http://www.westarkchurchofchrist.org/chadwell/growth/index.html> gelees op 14 Febr 2012).

Hier moet weereens die vraag gevra word in watter mate hierdie saamwees van die gelowiges in die Nuwe Testament deel uitmaak het van die konteks van die tyd? Daar moet steeds in ag geneem word dat die mense van destyds nie oor die kommunikasiemiddele van vandag beskik het nie. In hierdie verband skryf Joubert die volgende:

Joodse Christene het aanvanklik ook die tempel in Jerusalem (Hand. 2:46) en plaaslike sinagoges besoek waar hulle op die Sabbat voorlesings uit die Skrifte kon aanhoor. Meer as 90% van die eerste-eeuse bevolking kon nie lees of skryf nie. Ook was daar nog nie iets soos Bybels wat in die privaat besit van individue was nie. Mense moes sinagoge toe gaan as hulle die wet, die profete of die geskifte wou hoor. (Joubert 2009:164).

By hierdie samekomste was die individuele gelowiges aktief betrokke by mekaar se geloofsopbou. “Hierdie samekomste was nie eenrigtingverkeer met groepe wat in netjiese rye langs en agter mekaar sit en passief luister na iemand wat preek nie. Inteendeel. Individue is ook op spontane wyses bedien deur ander gelowiges, maar daar was ook vaste leringe en aangewese voorgangers.” (Joubert 2009:166).

Toerusting en prediking was nie maar net ongeordende, lukraak opmerkings deur entoesiastiese voorgangers nie. Van die begin af was studie, kennis en ’n organiese ordelikheid duidelike beginsels in die vroegste gemeentes. Hierdie dinge het nooit teenoor die werk van die Gees gestaan nie.

Een ding is uit die voorafgaande baie duidelik en dit is naamlik dat al behoort die manier van geestelike versorging tot die welwese van die kerk, vorm die feit van geestelike opbou en groei onlosmaaklik deel van die wese van kerk-wees. Hoe dit in ons tyd moet gebeur, sal ons visionerend moet uitwerk binne die eietydse moontlikhede wat vandag gebied word.

3.2.3. Nuwe unieke identiteit

Wanneer Wright skryf oor die kerk se missionale opdrag maak hy baie van die vrae “Who are the people of God?” (Wright, 2010: Kindle ed, loc 267) en “What kind of People are we?” (loc 288). Volgens hom speel die identiteit van die gelowige ’n geweldige groot rol in die missionale taak van die kerk. In die res van sy boek beskryf hy dan die verskillende aspekte van die gelowige se identiteit en bring dit telkens in verband met die kerk se missionale rol in die uitbreiding van God se koninkryk hier op aarde (vgl die boek se inhoudsopgawe). Hierdie identiteit word in hoofsaak bepaal deur die vraag aan wie die gelowige mens eintlik behoort?

Elkeen wat glo in Jesus Christus as Verlosser word nie net met God versoen en vrygespreek van al sy/haar sondes nie, maar ontvang daarmee ’n nuwe unieke identiteit.

So 'n mens behoort nie meer aan hom-/haarself nie, maar is vir God duur gekoop met die bloed van Jesus as betaling. "...julle behoort nie aan julleself nie: julle is gekoop, en die prys is betaal." (1 Kor 6:19-20). Om die waarheid te sê, die ou mens het heeltemal gesterf en is nou 'n nuwe mens. "Ons het saam met Christus gesterwe" (Rom 6:8). Hierdie nuwe mens lewe nie meer volgens wêreldse norme nie, maar leef nou vir God. "Deur julle verbondenheid met die liggaam van Christus het julle gesterwe en staan julle nie meer onder die wet nie. Julle behoort nou aan iemand anders, aan Hom wat uit die dood opgewek is. Daarom moet ons nou 'n vrugbare lewe lei in diens van God." (Rom 7:4). Johannes skryf vroeg reeds in sy evangelie dat die gelowige mens nou die voorreg ontvang om kind van God genoem te word (Joh 1:12). In Handelingte skryf Lukas dat die gelowiges in Antiochië vir die eerste keer Christene genoem is (Hand 11:26). "Dit is duidelik dat dit met die Naam Christus, die ampsnaam van Jesus, verbind moet word. Die Christene is so genoem omdat hulle Christus se volgelingen was. Die Naam in Grieks is oorgeneem van die Latynse vorm soos ook deur die Romeinse geskiedskrywers gebruik om volgelingen van Christus aan te dui." (de Villiers 1998:Elektr uitg). Ongelukkig het die term "Christen" vandag baie afgewater. Dit word as term gebruik om gelowiges as groep te onderskei van ander godsdienste. In Suid-Afrika vorm Christene as godsdienstige groep 79,8% (35 750 641) van die bevolking (vgl <http://www.southafrica.info/about/people/population.htm#religions>). 'n Mens sou dink dat as hierdie groot persentasie van die bevolking werklik die naam volgeling van Christus werd was, dat die land 'n totaal ander karakter moet hê terwyl dit tans net die teenoorgestelde is. Miskien moet ons maar erken dat die benaming "Christen" in ons tyd eerder 'n aanduiding van 'n Westerse kultuur is as 'n aanduiding dat ons te make het met volgelingen van Christus. Miskien is dit ook daarom dat sommige gelowiges (veral van die meer charismatiese spiritualiteite) vandag al meer eerder die term "wedergebore gelowige" gebruik as die term "Christen".

Die feit dat die Heilige Gees in elke gelowige kom woon het, kry in Paulus se eerste brief aan die Korintiërs 'n interessante betekenis wat die gelowige se identiteit betref. In 1 Kor 3:16 word die vraag aan die gemeente gevra: "Weet julle nie dat julle die tempel van God is en dat die Gees van God in julle woon nie?" Daarmee beklemtoon Paulus die feit dat die inwoning van die Heilige Gees in elke gelowige aan die individu 'n groepsidentiteit gee. Hierdie aspek vorm 'n baie belangrike deel van die gemeente se missionale karakter. Johannes beklemtoon dit wanneer oor God se wese as liefde gepraat word in 1 Joh 4 en die stelling gemaak word dat niemand nog ooit God gesien het nie. Dan voeg hy by: "Niemand het God nog ooit gesien nie, maar as ons mekaar liefhet, bly God in ons en het sy liefde in ons sy doel volkome bereik." (vers 12). Daarmee impliseer Johannes dat die gelowiges se onderlinge liefdes verbondenheid aan mekaar 'n demonstrasie van God se

liefde aan die wêreld is en sodoende iets van God in hierdie wêreld sigbaar maak. So sluit hy aan by Jesus se woorde in Joh 13:35 “As julle mekaar liefhet, sal almal weet dat julle dissipels van My is.”

Wanneer Paulus dan drie hoofstukke later in 1 Kor 6 met die individuele gelowige praat gebruik hy dieselfde inwoning van die Heilige Gees in die gelowige om die ander aspek van die gelowige se identiteit te beklemtoon naamlik dat elke individuele gelowige ook ’n tempel van die Heilige Gees is en daarom aan God gehoorsaam moet lewe (1 Kor 6:19-20). Die gelowige het dus ’n dubbele identiteit: aan die een kant is hy/sy kind van die Here en aan die ander kant is hy/sy ook deel van die groter geheel as kerk/gemeente van Jesus Christus. In die NT word beklemtoon dat die gelowige nie as individu alleen bestaan nie, maar altyd deel vorm van ’n groter geheel wat ook implikasies inhou vir die manier van lewe (vgl die opmerkings hierbo).

Gelowiges se identiteit word gevorm deur die feit dat die Heilige Gees in elkeen woon. Wanneer Heyns oor hierdie inwoning van die Heilige Gees praat, kom hy tot die volgende belangrike konklusies wat die identiteit van die gelowige intens raak: (1) Die tempel of huis van God is nie daar waar gelowiges vergader nie, maar oral waar elke gelowige beweeg en is, is die tempel van God aanwesig. (2) God het in hierdie wêreld ’n “woonadres” naamlik in die kerk. Alhoewel dit waar is dat God in die ganse skepping woonagtig is, is Hy tog op ’n baie besondere manier in sy kerk aanwesig. (3) Laasgenoemde stel besondere eise aan die leefstyl van gelowiges omdat elkeen ook as “woonadres” in hierdie wêreld herkenbaar moet wees elke dag van hulle lewe. (Heyns 1977:62).

3.2.4. Ruimer bemagtiging

Behalwe dat elke gelowige die voorreg ontvang om die Heilige Gees in hulle binneste te huisves (1 Kor 6:19) sê Paulus in 1 Kor 3:16 & 17: “Weet julle nie dat julle die tempel van God is en dat die Gees van God in julle woon nie? As iemand die tempel van God beskadig, sal God hom straf, want die tempel van God is heilig, en die tempel is julle.” (Vgl ook 2 Kor. 6:16; Ef. 2:21; 1 Pet. 2:5). Behalwe dat die unieke identiteit van die gelowiges as groep daarmee opnuut weer uitgelig word, word die gelowiges ook weereens daaraan herinner dat hulle as groep ’n besondere bemagtiging deur die inwonende krag van die Heilige Gees ontvang. Gelowiges leef individueel en veral ook gesamentlik, onder die krag van die Gees van God. Deur al die eeue geld die belofte van Hand 1:8 nog steeds vir elke gelowige: “Julle sal krag ontvang wanneer die Heilige Gees oor julle kom en julle sal my getuies wees ...” Matteus verwoord hierdie belofte van Jesus op ’n ander manier in Matt 28:21 met die woorde: “... en onthou, Ek is met julle al die dae tot aan die voleinding van die wêreld.” Die inwoning van die Gees veronderstel ook die inwoning van Jesus en die Vader omdat God per slot van rekening net een is en nie gedeel kan word nie. “Sonder om

in besonderhede oor die Persoon van die Heilige Gees te tree, kan ons tog sê dat Hy die Band van eenheid is tussen die Vader en die Seun.” (Heyns 1977:79).

Die bemagtigende krag van die inwonende God in die gelowige se lewe geld natuurlik elke individuele gelowige maar beslis ook die kerk as eenheid. Die gelowige se gebondenheid aan die kerk bring dus ’n dubbele bemagtiging te weeg. Dit is asof die vrug van die ander gelowiges se bemagtiging deur die inwoning van die Gees van God ook vir die individu dividende oplewer. Juis daarom word die gelowige wat hom afsny van die kerk ook ’n “swakker” gelowige omdat ’n element van bemagtiging daarmee prysgegee word.

3.2.5. Geleentheid tot diens verruim

Om deel te wees van ’n groter geheel soos wat die liggaamsdeel deel is van die liggaam, bring ’n geleentheid tot diens vir die individuele gelowige mee. Mens sou uit die liggaamsbeeld wat vir die kerk gebruik word ook kon aflei dat die opdrag en geleentheid tot dienslewering in die eerste instansie juis ontstaan vanuit die deel wees van die groter geheel. Natuurlik het elke individuele gelowige ’n opdrag tot diens in sy/haar persoonlike lewe (vgl Matt 23:11; Rom 12:7, 14:18; 1 Kor 7:24; 1 Pet 2:16, 4:10 & 11; ens). Telkens wanneer Paulus en ander skrywers in hulle geskifte die gemeentes oproep tot diensbaarheid en gehoorsaamheid word veronderstel dat die gemeente se gehoorsaamheid en diens alleen realiseer as elke individuele gelowige ook self diensbaar en gehoorsaam is. Dit is egter tog opvallend dat daar telkens gewag gemaak word van die getuienis van die gemeente as geheel en dat die wêreld daar buite tog ook die gelowiges as groep baie duidelik raaksien. So skryf Paulus byvoorbeeld aan die gemeente in Tessalonika: “Ons dank God altyd vir julle almal wanneer ons in ons gebede aan julle dink. Sonder ophou bring ons dan voor God ons Vader in herinnering die werk van julle geloof, die inspanning van julle liefde en die volharding van julle hoop op ons Here Jesus Christus... En julle het ons voorbeeld gevolg en volgelinge van die Here geword. In baie moeilike omstandighede het julle die woord aangeneem met ’n blydskap wat van die Heilige Gees kom. So het julle ’n voorbeeld geword vir al die gelowiges in Masedonië en in Agaje. Van julle af is die woord van die Here in Masedonië en in Agaje verkondig, en oral het die mense gehoor van julle geloof in God, sodat dit nie vir ons nodig is om nog iets daarvoor te sê nie.” (1 Tes 1:2-8). Wat ’n pragtige getuigskrif oor ’n gemeente.

Behalwe vir die plaaslike gemeente is daar ook ander gestaltes van kerk-wees waarby die gelowige via die gemeente met dienslewering betrokke kan raak. Soms is die omvang van nood of aard van ’n bedieningsprojek net te groot vir ’n plaaslike gemeente om alleen te kan hanteer. Dan word die ring of die sinode of selfs die Algemene Sinode betrek ten einde die saak te kan bedien.

3.2.6. God se identiteit en koninkryk word bekend gemaak

In Jesus se gesprek met Nikodemus oor die belangrikheid van wedergeboorte en persoonlike geloof in Jesus as Verlosser maak Hy 'n geweldige waarheid bekend in Joh 3:16 as Hy sê: "God het die wêreld so lief gehad dat Hy sy enigste Seun gegee het, sodat dié wat in Hom glo, nie verlore sal gaan nie maar die ewige lewe sal hê." In hierdie uitspraak gebruik Johannes die woord kosmos wat in die Afrikaanse Bybel met wêreld vertaal word. Die vraag is nou: van watter wêreld is hier sprake? Die Griekse woord kosmos wat hier gebruik word, word deur die meeste woordeboeke geïnterpreteer as die somtotaal van alles in die skepping (vgl Hand 17:24) maar dan ook baie spesifiek dui dit op die mense wat die rug op God gedraai het, wat teen hom gekant is en hom nie as God erken nie. "The kosmos is the setting of the drama of redemption which is recounted in the Gospel. All the meanings of kosmos come together in the usage of the Fourth Gospel." (Kittel en Friedrich 2000:894). Wanneer Jesus dus oor God se liefde praat, maak Hy dit duidelik dat hierdie liefde nie net bedoel is vir die gelowiges nie, maar dat dit juis gerig is op die wêreld wat hom nie ken nie en nie aanvaar nie.

Die vraag ontstaan nou: Hoe gaan die wêreld bewus word van hierdie liefde van God vir hulle? As die wêreld as ongelowiges God nie aanvaar nie beteken dit ook dat hulle nie met God kommunikeer nie en ook nie daar kom waar oor God gekommunikeer word nie. Hierdie mense wil niks met God te doen hê nie en lees dus ook nie die Woord van God sodat hulle daar van God se liefde sou verneem nie. As God hierdie mense so liefhet dat Hy selfs gewillig was om sy Seun as offer vir hulle na die wêreld te stuur dan moet hulle tog daarvan te hore kom. Hoe sou dit nou gebeur? God wil dit op geen ander manier doen nie as deur sy kerk, die gelowiges. "The church's foundation and continued existence are not to provide refuge from a sinful world or to provide a warm and supportive community for lonely souls, or even less to be a plank of salvation on a tempestuous sea that threatens damnation. The point of the church is rather to point beyond itself, to be a community that preaches, serves and witnesses to the reign of God." (Bevans & Schroeder 2009:7). Trouens, die kerk is die enigste organisasie wat bestaan ter wille van sy nie-lede. "Die kerk is nie 'n doel op sigself nie, maar deel van en instrument in God se sending. Ons taak is eintlik niks anders nie as om beeldraers van God te wees deur hierdie gestuurde manier van bestaan uit te leef" (Niemandt 2007:148). Die wese van kerk-wees is om missionaal God se liefde aan die wêreld te kommunikeer deur die manier waarop die kerk kerk is en die manier waarop elke gelowige elke dag in elke situasie van die lewe die liefde van God demonstreer en gehoorsaam uitleef. "When we speak about God, the world as the theater of God's activity is already implied. God's love and attention

are directed primarily at the world, and mission is participation in God's existence in the world." (Bosch 1991:10).

Ons leef tans in 'n tyd waar dit gebiedend noodsaaklik geword het om die bediening weer aan die gemeentelede terug te gee. Bosch meld dat Boerwinkel die "institutionalization of church offices" as een van die nalatenskappe van die Konstantynse era sien en die "laicization" (diens van die leke) as indikatief beskou. (Bosch 1991:467). Saam met Moltmann meen hy "Christian theology ... will no longer be simply a theology for priests and pastors, but also a theology for the laity in their callings in the world". Hy wys daarop dat die bediening van die kerk vir bykans negentien eeue uitsluitlik as die diens van geordende leraars gesien is. Joubert sluit hierby aan deur te sê: "Die wese van Nuwe-Testamentiese kerk-wees mag nooit reglynig aan die ampte vasgemaak word nie. Anders gestel, ampte hoort nie tot die kern van kerk-wees nie, maar tot die welwese en opbou daarvan. Gawes of bedienings (soos wat ons dit behoort te noem) is noodsaaklik vir die effektiewe funksionering; van die kerk as liggaam van Christus, maar dis nooit konstituerend in terme van die wese daarvan nie." (Joubert 2009:132). Vir baie jare het 'n verwronge idee van die sogenaamde "herder-kudde"-model van gemeente wees in die NGK gedy. Dit het tot gevolg gehad dat baie lidmate se persepsie van die kerk daarop dui dat die leraar(s) van die gemeente as betaalde personeel al die werk behoort te doen en dat die lidmate daar is om bedien te word. Gemeentelede sal gehelp moet word om kerk-wees reg te verstaan naamlik as die groep mense wat aan die Here gebind is en elkeen 'n bepaalde funksie het om in die gemeente te vervul. Paulus sê in Ef 4 dat wanneer dit die dag gebeur, sal die gemeente groei na binne en na buite. Vir baie jare was sending ook beskou as die taak van die georganiseerde kerk as Instituut en nie die taak van die plaaslike gemeente en elke gelowige lidmaat nie. Bosch wys daarop dat daar 'n herontdekking van die plaaslike gemeente se missionale verantwoordelikheid moet geskied omdat dit die primêre bedoeling van die gemeente volgens die Bybel is. "The church-in-mission is, primarily, the local church everywhere in the world." (Bosch 1991:378). Hy beklemtoon verder dat die universele kerk alleenlik bestaan in soverre as wat elke plaaslike gemeente daaraan gestalte gee (Bosch 1991:380). In hierdie verband is die besluit van die Algemene Sinode van die NGK in 2004 veelseggend: "In hierdie proses het die klem ook verskuif vanaf die institusionele kerk na die plaaslike vergestaltung van die liggaam van Christus en van die sinode na die plaaslike gemeente. Watter roeping het die plaaslike gemeente as gestuurde gemeente?" (Agenda Algemene Sinode 2004:35). Deist stel dit mooi eenvoudig deur te sê: "Want dis nie eredienste en lofsange in kerkgeboue wat God se koninkryk sigbaar maak nie, maar gelowiges in die roetine van hulle daaglikse werk." (Deist 1997: Elektroniese weergawe). Dit beteken nie dat eredienste en lofsange

maar gelaat moet word nie, maar eerder dat die erediens van die kerkgebou verder voortgesit moet word in die erediens van die lewe elke dag.

3.3. Samevatting

In hierdie hoofstuk is aangedui dat die kerk van die Here die verantwoordelikheid het om in die praktyk van die lewe die koninkryk van God gestalte te gee. “By mission is meant the effort to effect passage over the boundary between faith in Jesus Christ and its absence.” (Bevan & Schroeder 2009:1). Dit beteken dat alle mense rondom ons in elke deel van die lewe, of dit nou tuis is of wanneer jy met jou beroep besig is, terwyl jy inkopies doen of ontspan of sport beoefen – waar ook al – dwarsdeur die gelowige mens se lewe moet ander kan agterkom dat jy die liefde van die Here nie net teoreties verkondig nie, maar in die praktyk beleef en uitleef. “Mission happens wherever the church is; it is how the church exists.” (Bevans & Scroeder 2009:9). Die kerk is nie die fokus van die koninkryk nie, maar is daar ter wille van die sigbaar making van God se ryk. Die kerk is ook nie God se doel met die stuur van sy Seun na die wêreld nie, maar word uiteindelik die instrument om God se liefde vir die wêreld bekend te maak deur leer en lewe. Daarom mag ’n gemeente nooit fokus op eie voortbestaan asof dit om haar gaan nie, maar altyd daarop fokus om oral in die gemeenskap ’n verskil te maak. Heel konkreet beteken dit dat as die gemeente uit die gemeenskap sou verdwyn, dat die gemeenskap dit sal agterkom en dit as ’n groot verlies sal beleef. Die roeping en doel van kerk-wees is onder alle omstandighede missionaal van aard. Daarom moet in elke gemeente alles moontlik gedoen word om lidmate te help om hierdie fokus van kerk-wees te verstaan, en moet lidmate toegerus word vir die uitleef daarvan. ’n Gemeente is daarom soos die oefennette van krieketspelers. In die nette word hard geoefen sodat wanneer die span op die veld uitdraf hulle weet hoe om die spel te speel en as oorwinnaars van die veld af te stap.

4. KERK-WEES IN VERANDERENDE OMSTANDIGHEDE

Tot hiertoe is vasgestel dat God se koninkryk die hoofokus in hierdie wêreld moet wees en dat die kerk God se instrument is om op missionale wyse aan God se heerskappy gestalte te gee. Die volgende vraag waaraan nou aandag gegee moet word, is die vraag na die konteks waarbinne die kerk hierdie roeping moet uitleef. Geen konteks is staties nie. dit is altyd dinamies veranderend. Hoe lyk hierdie dinamies veranderende konteks in die tyd waarin ons leef? Dit mag wel wees dat hierdie dinamiek van verandering in die Bybel se tyd baie stadig verloop het, maar dit was selfs toe 'n voortdurende veranderende konteks. Die vraag is nou: hoe lyk die konteks van die een en twintigste eeu waarbinne die NGK kerk van Jesus Christus op aarde moet wees? Hierop gaan in hierdie hoofstuk 'n antwoord gesoek word.

Die enigste konstante wat die wêreld vandag beleef is die sekerheid dat dinge verander. Verandering as sodanig is nie 'n eietydse verskynsel nie. Dit was nog altyd deel van die mens se leefwêreld. Wat wel van groot belang is, is die feit dat die ontploffing van verandering wat betref die sosiale kommunikasiestelsels "... veroorsaak dat die wese van verandering aan die einde van die twintigste eeu en begin van die een-en-twintigste eeu ingrypend van verandering in die vorige dekades en eeue begin verskil het en toenemend sal verskil." (Cowley 2007:714). Oor die afgelope vyftig jaar het die wêreld meer verander as al die eeue voor dit. "Dit is soos 'n orkaan wat drie meter water in 'n paar dae op ons neerstort. Waar die ander groot veranderings in wêreldbeskouings oor eeue afgespeel het, het die huidige groot verandering in enkele dekades afgespeel." (Niemandt 2007:25). Joubert noem hierdie nuwe tyd waarin ons vandag leef die "millennium drie" era waarin die landskap rondom ons teen duiselingwekkende snelhede verander met die gevaar dat die Christene se stemme al stiller raak omdat kerk-wees op te veel plekke afspeel binne gerieflike godsdienstige geboue met netjies uitgewerkte programme, rustige aksies en veilige begrotings wat niemand uitdaag, verontrief of die samelewing op wonderlike maniere ten dienste is nie (Joubert 2009:9-16).

Daarby leef ons in 'n wêreld van verbruik. As my horlosie nie meer werk nie, gooi ek hom weg en koop 'n ander een. Ongelukkig word hierdie houding ook op verhoudings en deelname aan aktiwiteite oorgedra. As my huwelik nie meer vir my werk nie, skei ek en kry vir my 'n ander man of vrou. As die kerk nie na my smaak funksioneer nie, gaan seek ek 'n ander gemeente of selfs 'n totaal ander denominasie. Hierdie tendens wat dwarsoor alle spektrums van die lewe sigbaar is, moet verreken word wanneer ons kerk van Christus hier op aarde wil wees. "Die vraag is of die kerk bloot gaan oorleef as museumstuk en toeriste-aantreklikheid, 'n brug na nêrens." (Niemandt 2007:12) Niemandt praat van 'n

kulturele tsoenami wat die kerk soos 'n geestelike getygolf getref het en wat die kerklike lewe blywend verander het. Dit bring die kerk voor die uitdaging om die tekens van die tyd reg te lees en reg te maak vir die groot veranderings wat om ons gebeur. Niemandt noem drie storms wat die kerk moet verreken: postmodernisme, post-christenheid en globalisering. (Niemandt 2007:9-10). Hierdie storms bring mee dat die kerk gedwing word om na binne te kyk en antwoorde te gee op vrae wat nie vantevore gevra is nie. Vroeër kon die kerk maklik praat oor etiese sake soos homoseksualiteit en saamwoon omdat dit nie regtig relevant was nie. Vanweë die wye blootstelling aan die media het hierdie sake skielik op die tafel van die kerk beland en moet antwoorde gevind word wat kan grondvat in die praktyk van lidmate se lewens sodat die individu gehelp kan word om sy/haar waardigheid te behou. Wanneer 'n saak naby jou lyf kom, dink en kyk jy anders, eerliker daarna as wanneer dit ver van jou af staan. Soos op alle ander terreine is dit ook nodig om in die kerk deeglik kennis te neem van en navorsing te doen oor die benutting van eietydse elektroniese kommunikasie middele ten einde ook die kerk in staat te stel om die eietydse mens effektief en relevant te kan bedien (vgl Cowley 2007:713).

Daarom die volgende opmerkings.

4.1.Faktore wat verandering te weeg bring

Wanneer oor verandering gepraat word, moet altyd in gedagte gehou word dat dit op verskillende vlakke lê. Afhangende van die vlak van verandering word die invloed van verandering ook bepaal.

4.1.1.Mikro-, meso- en makroveranderinge

In die wetenskap van die toegepaste sosiologie word drie vlakke van verandering onderskei naamlik mikro, meso en makro veranderings. Hierdie veranderings beïnvloed nie net gemeenskappe en groepe in geheel nie, maar het 'n besliste invloed op die individu wat deel van die groep uitmaak (vgl <http://www.appliedsoc.org/society/>, besoek 20 Sept 2010). Ons kyk kortliks na hierdie drie vlakke van veranderings.

4.1.1.1.Mikroveranderinge

Soos wat die naam alreeds impliseer het ons hier te make met die kleinste groepering wat in 'n gemeenskap voorkom. Dit behels die gesin, kerklike groepe soos gemeentes en skole. Die veranderinge op hierdie vlak het hoofsaaklik 'n effek op die groep wat daarby betrokke is en kring dikwels nie veel verder uit as daardie bepaalde groep nie. Dit speel egter tog 'n rol in elke individu wat aan die groep gekoppel is se lewe. "The micro level deals with the daily actions and interactions of people in society. It examines the social roles that we take on within society as well as how we react to society and understand it." (Vgl <http://www.appliedsoc.org/society/>, besoek 20 Sept 2010). Voorbeelde van sulke veranderings is wanneer iemand aftree en 'n nuwe fase in sy/haar lewe betree of die

afsterwe van iemand in 'n familie of wanneer iemand verhuis na 'n ander dorp, stad of land, ens. Veranderinge op hierdie vlak het nie noodwendig op die groter geheel van 'n samelewing enige uitwerking nie en hoef dus nie noodwendig deur die groter geheel in ag geneem te word nie.

4.1.1.2 Mesoveranderinge

Hier het ons te make met 'n huwelik tussen die mikro vlak van veranderinge en die makro vlak. In die benaming hoor mens onmiddellik dat dit hier gaan om veranderinge wat op 'n groter skaal as die mikro vlak plaasvind. Waar veranderinge in 'n sekere skool in 'n stad wel die onmiddellike omgewing se mense raak maar nie wyer as dit nie, het die veranderinge op meso vlak 'n effek op die hele dorp of stad waar mense woon. Dit gaan dus hier om veranderinge wat op 'n veel groter groep mense 'n impak het.

“The meso level also deals with the divisions within societies, how they are broken apart by income, ethnicity and the like. It's the marriage between the micro and macro level studies, analyzing how these medium-sized groups form within the larger ones. These meso societies include institutions such as jail as well, smaller systems of people with a different set of guidelines for societal organization. These are also referred to as total institutions.” (<http://www.appliedsoc.org/society/>, besoek 20 Sept 2010).

4.1.1.3 Makroveranderinge

Die Makro-vlak is die grootste van die groeperinge. In werklikheid betrek die makro-vlak nie net die studie van die grootste van samelewings nie, maar ook die gemeenskap as geheel. Globalisering het gehelp met die uitbreiding van die omvang van studie aan die makro-vlak en kan selfs die hele wêreld behels. Hier word gekyk na hoe die veranderinge binne 'n groot bevolking die massas affekteer. Dinge soos die ekonomie, die regering van lande, godsdiens, ens het elk hul eie kleiner groeperings maar saam vorm hulle die grense van die makro-vlak samelewing. Hierdie instellings is interafhanklik van mekaar en is geneig om mekaar se waardes te deel en deur die algemene tendense van die kultuur beïnvloed te word. (<http://www.appliedsoc.org/society/>, besoek 20 Sept 2010). “Culture shapes behavior and how we express our beliefs. Faith is not just a matter of logic and learning but of imagination and emotion and culture.” (Sweet, L 2012:2) Juis daarom word mense op wye vlak deur ander beïnvloed sodat veranderinge nie net op mikro en meso vlakke plaasvind nie, maar ook op wêreldwye vlak (makro verandering).

Baie sosioloë glo dat dit by die makro-vlak van 'n samelewing in die groter instellings is wat die wortel van 'n samelewing se probleme lê en daarom is veranderinge op hierdie vlak van groot belang. Probleme op hierdie groter vlak is geneig om deur te syfer na die ander kleiner vlakke van die samelewing en daarom is dit nodig om so gou moontlik sulke

veranderinge raak te sien en te bestuur. Veranderinge op hierdie vlak behels gewoonlik meer as maar net uiterlike manier van doen. Hier gaan dit dikwels om 'n hele nuwe manier van dink en verandering wat diep in die mens self geskied. Die veranderings wat tans deur die kerk verwerk moet word, lê hoofsaaklik op hierdie makro vlak en het veral te make met postmodernisme as wêreldwye verskynsel. Ons het die afgelope paar dekades al te doen met so 'n makro veranderingsproses wat die hele wêreld betrek en baie beslis ook 'n impak op kerk-wees het. “Die groot skuif in millennium drie is vanaf 'n meganies-gedrewe soort menswees en kliniese denke na organiese vorme van leef en doen waar ons nie langer soos masjiene optree nie, maar as groeiende, ontwikkelende, lewende organismes.” (Joubert 2009:27)

Wanneer Leonard Sweet in sy nuutste boek oor die rol wat die massa media te speel het in die verspreiding van die Evangelie skryf, dan praat hy van die makro verandering in terme van die verdeling van mense in twee groot groepe naamlik die “Gutenbergers” en die “Googlers”.

The tribe that feels most at home in the twenty-first-century Digital Age is what we will call the Googlers—the digitized, globalized group that spends much of its life getting to know one another in a virtual world. The tribe that immediately precedes the Googlers we will refer to as the Gutenbergers—those who arrived from the twentieth century bringing with them influences and assumptions launched long before, in the fifteenth century. (Sweet 2012:3)

Hier word egter gebruik gemaak van die term “postmodernisme” om die impak van die makro veranderings op kerklike terrein te verwoord. Om te sê wat “postmodernisme” presies is, is nie so maklik nie. Om sommer net 'n definisie daarvoor te formuleer, is ook nie so eenvoudig nie en druis juis in teen die hele gees en karakter van die postmodernisme (vgl van der Linde 1998:5). Die verskynsel van postmodernisme kan hoogstens beskryf word en aan die hand daarvan kan breë lyne getrek word om die karakter daarvan raak te sien.

Die oomblik wat gepraat word van postmodernisme kom die term modernisme ook op die tafel. Omdat dit nie hier gepas is om hierdie saak regtig breedvoerig te bespreek nie, word volstaan met die opmerking dat die modernisme 'n opvolg is van die pre-moderne tyd wat min of meer met die Renaissance en die aanbreek van die Verligting in die sewentiende eeu toe die klem al meer op die rede, natuurwetenskap en tegniek begin val het (Vgl van der Linde 1998:9ev). Dit het 'n tyd ingelei waarin daar groot klem gelê is op “...absolute rede, wetenskaplike onfeilbaarheid en absolute waarheid...” (van der Linde 1998:9).

Die modernisme het ook op die kerk sy stempel gelaat. Vaste en rigiede belydenisse en liturgiese handeling was voorop gestel. In die NGK is vir 'n lang tyd baie klem gelê op vaste strukture en detail formulerings as die uitgangspunt vir die waarheid. Die “Kerkboek” is oral rigied gebruik met spesifieke voorskrifte vir liturgiese handeling soos die struktuur en verloop van die eredienste, bediening van die sakramente, bevestiging van die ampte en selfs die struktuur waarvolgens 'n gemeente funksioneer. Trouens, daar is tot vandag toe nog gemeentes wat hierdie formulerings slaafs navolg. Dit bied sekuriteit en veiligheid. Sal ek ooit 'n opmerking van 'n gemeentelid vergeet toe ek omtrent twintig jaar gelede vir die eerste keer dit gewaag het om nie 'n geloofsbelydenis in 'n erediens te gebruik nie, omdat ek gemeen het dit pas nie by die strekking van die hele erediens wat rondom die boodskap van die Woord ingerig is. 'n Lidmaat kom na die erediens na my toe en sê dat ek vergeet het om die geloofsbelydenis te doen. Dit het die geleentheid geskep om aan die persoon te verduidelik hoe die erediens werk en hoekom en dit doelbewus uitgelaat het.

Daarteenoor lei die postmodernisme 'n tyd in wat teenoor die rasionalisme as vertrekpunt stelling inneem. “In wese staan postmodernisme enige definiëring teë en daarom kan die eenvoudige oplossing van 'n pragtig geformuleerde vyf reël definisie nie gekies word nie.” (van der Linde 1998:5). Die postmodernistiese strategie is daarop gemik om die geslote sisteme van die moderniteit te open, om sy universele style en tegnieke binne baie spesifieke kontekste te relativeren en om sy meeserverhale met die ‘diskoers van andere’ te konfronteer. In teenstelling met die modernistiese paradigma wat hoë premie plaas op die simbool, organiese vorm, temporaliteit, die identiteit van die subjek en die kontinuïteit van die linguïstiese uitdrukking word 'n nuwe vorm voorgestel wat die klem plaas op allegorie, die meganiese, diskontinuïteit en die ervaring van die subjek (vgl van der Linde 1998:11ev).

4.1.2. Die invloed van die postmodernisme op kerk-wees

Daar is algemene eenstemmigheid onder geleerdes dat samelewings vandag wêreldwyd oor die algemeen gekenmerk word as postmoderne mense. Hierdie verskuiwing van modernisme na postmodernisme moet raakgesien word as 'n makro verandering. Dit beïnvloed mense op alle sferes van die samelewing en het 'n baie besliste uitwerking op die manier van kerk-wees. Niemandt bied 'n insiggewende vergelyking tussen modernisme en postmodernisme aan (Niemandt 2007:21-23). In kort kan die invloed van die postmodernisme soos volg saamgevat word:

- * Daar word wegbeweeg van vaste rigiede strukture en voorskrifte na 'n klem op verhoudings en beleving. Dit is 'n beweging van organisasie na organisme toe.
- * Die samehang van Bybeltekste is belangriker as die opbreek van die Bybel in kleiner verse. Betekenis lê dus eerder in samehang as detail.

- * Daar is 'n besliste wegbeweeg van koue kognitiewe strukture sonder emosie na die beleving van warmte en gesonde emosie as deel van die mens se verhouding met God.
- * Waar daar voorheen klem gelê is op die formulering van absolute waarhede word nou ruimte gemaak vir intersubjektiviteit, kollektiwiteit en kontekstualiteit. Die realiteit is groter en meer omvattend.
- * Beklemtoning van beheer en kontrole het plek gemaak vir netwerke en alliansies. Plat strukture sonder hiërargie speel 'n belangriker rol.
- * Die belangrikheid van persoonlike saligheid en individuele keuse volgens rigiede formulering om geloofsekerheid aan te toon het plek gemaak vir die verbintenis aan groepe en groepsidentiteit in gemeenskaplike uitdrukking van geloof.
- * Van die beklemtoning van die polemiese om dit wat verkeerd is uit te wys en 'n beter denkskema in plek daarvan te bied val die klem nou op die inklusiewe en gemeenskaplike en respek en waardering vir ander se standpunte. Eenheid ten spyte van leerverskille word gesoek.
- * Waar die uitdra van die Evangelie vroeër gepaard gegaan het met die uitdra van die kultuur van die sendeling word die Evangelie nou verinheems in die kultuur van die mense aan wie die Evangelie verkondig word.

Natuurlik is geen mens 100% modernisties of 100% postmodernisties ingestel nie. Aan die anderkant is dit tog opvallend dat baie meer mense postmodernisties ingestel is as wat hulle self soms dink. Een van die mooi voorbeelde in dié verband het na vore gekom in die NGK Pierneef waar ek 25 jaar lank voltydse leraar was. Toe ons 'n hele klompie jaar gelede een Sondagaand tydens die aanddiens die lidmate (hoofsaaklik ouerige mense) toets oor die inbring van 'n orkes tydens die eredienste was daar 'n oorweldigende eenstemmigheid oor meer eietydse begeleiding en het ek agtergekom dat die lidmate baie meer postmodern dink as wat ek ooit verwag het. Hulle was self verbaas toe ek hulle daarop wys. Die motivering was by die meeste 'n sterk behoefte om 'n belewenis ervaring te hê in plaas van 'n rasonele kognitiewe ervaring van die eredienste. In die klein het daar gebeur presies dit waarvoor Joubert pleit as hy sê: “ 'n Vars, eietydse spiritualiteit word in millennium drie gesoek; 'n nuwe, relevante leefritme voor God, onself en ander.” (Joubert 2009:38).

Hierdie makro verandering is 'n wêreldwye verskyning wat letterlik by baie mense tot gevolg het dat hulle oor die algemeen verskuif het van regter- na linkerbrein mense. As na die tipiese denkpatriene van die regter en die linker brein gekyk word en dit vergelyk met wat hierbo oor die verskil tussen modernisme en postmodernisme gesê word, dan is daar duidelike ooreenkomste. Mense wat meer modernisties ingestel is, is oorwegend linkerbrein georiënteerd terwyl mense wat hoofsaaklik postmodernisties ingestel is,

oorwegend regterbrein mense is. (Vgl <http://www.funderstanding.com/content/right-brain-vs-left-brain>, besoek 10 Okt 2010).

4.1.3.Die eise wat veranderende omstandighede prakties meebring

Die feit dat daar wêreldwyd 'n verskuiwing weg van modernisme in die rigting van die postmodernisme is, asook die feit dat dit 'n baie besliste uitwerking het op mense se belewenis van hulle godsdiens, maak dit noodsaaklik dat die kerk hierdie verandering sal moet verdiskonteer in die praktiese ekklesiologie van elke gemeente. Die bestuur van verandering in die kerk is van die uiterste belang veral omdat verandering vir mense moeilik is en dikwels vrees na vore bring. "Fear causes us to hide in the face of change, and it leads to living a reactive rather than constructive life. The choice is to be an active part of positive change, which already is upon us, or to passively and grudgingly tolerate inevitable change." (Sweet 2012:10)

Die volgende is van belang.

4.1.3.1.Paradigmaskuif

Die gevaar bestaan dat te midde van so baie veranderinge in die gemeenskap op politieke, ekonomiese, arbeid en sosiale vlakke die georganiseerde kerk kan dink die kerk moet 'n soort skuilplek wees vir die onsekerhede wat hierdie veranderinge by mense bring. Onsekerhede gaan dikwels gepaard met vrese. Cowley maak daarvan melding dat verandering die kern van die individu se behoeftes aantast "naamlik die behoefte aan waardigheid en bring daarmee saam die vrees vir onwaardigheid." (Cowley 2007:309). Dit lei soms daartoe dat die kerk dink hulle moet juis vastigheid bied deur by die bekende van die verlede te bly en nie vernuwe nie. Die probleem is egter dat dieselfde mense wat buite die kerk se grense postmodern leef ook binne die kerk met postmoderne houdings sit. As die kerk nie 'n paradigmatuif maak en hierdie veranderde houding van mense akkommodeer nie, kan die kerk dalk ontdek dat kerk-wees irrelevant geword het. Lidmate wat van hulle kant af die kerk as 'n soort "veilige bastion" teen veranderinge op ander terreine van die lewe wil gebruik, sal gehelp moet word om te verstaan dat veiligheid nie geleë is in konstantheid nie, maar in die beloftes van God se onveranderlike liefde ten spyte van verandering. Hier word nie gepleit vir verandering ter wille van verandering nie, maar verandering ter wille van eietydse relevansie sodat die koninkryk van God gestalte kan kry en God daardeur verheerlik kan word. In die voorwoord van die verslag van die studiegroep van die Anglikaanse kerk in Engeland wat genoem word "The Mission-shaped working group" sê die Aartsbiskop van Canterbury tereg:

The challenge is not to force everything into the familiar mould; but neither is it to tear up the rulebook and start from scratch (as if that were ever possible or realistic). What makes the situation interesting is that we are going to have to live

with variety; the challenge is how to work with that variety so that everyone grows together in faith and in eagerness to learn about and spread the Good News.”(Mission-shaped church 2004:vii)

Niemandt voeg sy stem hierby deur te sê:

The transition into a digital, global and flat world is changing our sense of time and history, pulling the future into our awareness. The impact can indeed be described in strong, stormy language, as it is already busy re-shaping the church and the very world into which the church is sent to participate in God’s mission. The church is challenged to discern God’s work and presence in this transition, and to creatively form and reform its ministries, offices, structures and communication of the Gospel. (Niemandt 2010:14)

4.1.3.2. Bestuur van verandering

Hierdie verandering in die rigting van die postmodernisme is nie ’n plotselinge skielike verandering nie. Dit het gelydelik oor ’n tydperk van jare gebeur. Die kerk sal moet beseef dat sulke verandering deur middel van ’n proses bestuur moet word. Die kerk kan nie sommer skielik sy manier van doen verander ter wille van verandering nie, maar sal die proses so moet bestuur dat lidmate nie agterbly nie, maar saam geneem word. Daarom is dit so belangrik dat die kerk betyds sal beseef wat sy verantwoordelikheid ten opsigte van die bestuur van hierdie verandering is. “Die kerk het kulturele ingenieurs nodig, mense wat al die komplekse kragte wat op die kerk inwerk in berekening kan bring, mense wat hulle verbeelding kan gebruik om nuwe oplossings uit te dink, mense wat die kerk kan help om na ’n ware missionale kerk te groei en te ontwikkel.” (Niemandt 2007:34). Om verandering te bestuur is die relevante toerusting van lidmate van kritiese belang. Meer as ooit tevore sal die kerk sy toerustende taak ernstig moet opneem. Lidmate sal gemotiveer moet word om toegerus te wil word ter wille van eie oorlewing en nie ter wille van toerusting as sodanig nie. Tereg merk Cowley op “Die effektiewe hantering van verandering gaan met ’n lerende ingesteldheid gepaard, nie om bepaalde leerinhoude te bemeester nie, maar eerder ’n openheid om voortdurend vorige leerervarings af te lê ten einde nuwe leerinhoude te ontgin en nuwe horisonne vir groei en ontwikkeling te ontdek.” (Cowley, 2007:716). In die bestuur van hierdie proses van verandering speel kommunikasie ’n uiters belangrike rol. Die kerk sal weer nuut hieroor moet besin en die veranderinge as ’n geleentheid aangryp. In Engeland het die Anglikaanse kerk ’n werkgroep saamgestel met die oog op die hantering van hierdie proses van verandering. Die werkgroep kom tot die gevolgtrekking dat verandering juis aan die kerk betekenisvolle geleenthede skep. “As the Church of England aims to be a Church for everyone in the country, being truly among them as Jesus was with the people of his day (the ‘incarnational principle’), the Church

needs to respond to the changes in our culture.” (Mission-shaped church 2004:1) daarom is dit belangrik om raak te sien hoe die kultuur van die volk teenswoordig lyk sodat die gesig van die kerk ook kan verander volgens die eise wat die tyd stel. Hierdie manier van kyk na die veranderende kultuur sal die kerk in staat stel om met die verskeidenheid van mense kontak te maak en onder leiding van die Heilige Gees vas te stel in watter mate die kerk ook soms “counter-culturally” moet optree.

In Suid-Afrika behoort die Ned Geref Kerk dieselfde gesindheid te openbaar. Iets daarvan kom reeds na vore in die kerk se Algemene Diensgroep vir Gemeentebediening wat met 'n studie rondom gestuurde gemeentes besig is.